

Protocol

Medicijnverstrekking en medisch handelen op scholen

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Soorten medische handelingen op school en aansprakelijkheid	5
3.	Het kind wordt ziek op school	6
4.	Het verstrekken van medicijnen op verzoek	7
5.	Medische handelingen door ouders of derden	9
6.	Reguliere medische handelingen en medicijnverstrekking in noodsituaties	10
BIJLAGE 1:	Verklaring toestemming tot handelwijze voor als uw kind ziek wordt op school	11
BIJLAGE 2	Verklaring toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek	12
BIJLAGE 3	Afspraken omtrent het uitvoeren van medische handelingen binnen de school door ouder(s)/verzorger(s) of derden	14
BIJLAGE 4	Verklaring toestemming tot het uitvoeren van medische handelingen in noodsituaties.....	16
BIJLAGE 5	Hoe te handelen bij een calamiteit	18
BIJLAGE 6	Uitvoeren van medische handelingen, wettelijke regels en aansprakelijkheid	19
BIJLAGE 7	Standpunt van het bestuur.....	21

1. Inleiding

Dit 'Protocol medisch handelen en medicijnverstrekking op scholen' is opgesteld door de gezamenlijke schoolbesturen van Samenwerkingsverband Onderwijs Op Maat De Liemers. In het kader van passend onderwijs is het waarschijnlijk dat zorgvragen, die medische handelingen en medicijnverstrekking op scholen betreffen, toenemen. De gezamenlijke besturen van het samenwerkingsverband, waar het bestuur van LiemersNovum deel van uitmaakt, hechten eraan hier in het belang van kinderen, ouders en personeel zorgvuldig en verantwoord mee om te gaan en duidelijke richtlijnen te geven. Het uitgangspunt is de medische zorgvraag van een kind zodanig te beantwoorden dat het betreffende kind, medeleerlingen en personeelsleden geen onverantwoorde risico's lopen.

Personeelsleden op scholen worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet.

Ook krijgt de schoolleiding steeds vaker het verzoek van ouder(s)/verzorger(s) om hun kinderen de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen. Voor de leesbaarheid van dit stuk spreken we hierna over ouders wanneer wij ouder(s)/verzorger(s) bedoelen.

Een enkele keer wordt medisch handelen van personeelsleden gevraagd, zoals het geven van sondevoeding of het geven van een injectie. Dit zijn handelingen die vallen onder risicovolle handelingen in de wet BIG (Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg).

Als personeelsleden zouden worden betrokken bij de zorg rond een (chronisch) zieke leerling, dan zouden zij daarmee partners in die zorg worden. In zo'n geval zou het voor kunnen komen dat personeelsleden gevraagd worden om een medische handeling bij een leerling uit te voeren, waartoe zij niet bekwaam zijn. Deze, niet alledaagse, positie van een personeelslid wordt door het bestuur uiterst serieus genomen. Daarom vindt het bestuur van LiemersNovum dat haar personeelsleden geen voorbehouden of risicovolle medische handelingen mogen uitvoeren die vallen onder de wet BIG met uitzondering van zeer uitzonderlijke situaties (zie bijlage 7).

Personeelsleden en de schoolleiding moeten zich realiseren dat wanneer zij fouten maken of zich vergissen, zij voor deze foute handelingen of vergissingen aansprakelijk gesteld kunnen worden. Daarom geeft het bestuur in dit protocol aan hoe scholen in deze situaties kunnen handelen.

Het hebben van een medisch handelingsprotocol op school is belangrijk. Het volgen van de werkwijze van dit protocol sluit niet uit dat een personeelslid civielrechtelijk aansprakelijk gesteld en vervolgd zou kunnen worden voor het (foutief) verrichten van medische handelingen bij calamiteiten. Zelfs als ouders het personeelslid toestemming hebben gegeven tot het uitvoeren van medische handelingen bij hun kind kan het personeelslid verantwoordelijk worden gesteld voor zijn acties, als het fout gaat.

Het bestuur van LiemersNovum heeft er om die reden voor gekozen dat medewerkers in dienst van de stichting en/of vallend onder de verantwoordelijkheid van de stichting geen voorbehouden of risicovolle medische handelingen (wet BIG) mogen uitvoeren.

Het op verzoek van ouders verstrekken van medicijnen aan leerlingen valt onder zorgvuldig medisch handelen (wet BIG) en wordt door het bestuur op voorwaarde van heldere wederzijdse afspraken toegestaan.

Waar het gaat om levensreddende medische handelingen als gevolg van een acute allergie of shock, worden er individuele afspraken gemaakt tussen schoolleiding, ouders en een aantal specifieke personeelsleden die hier vrijwillig voor kiezen.

NB: Dit protocol voorziet in richtlijnen waarbij voor alle betrokken partijen de beste voorwaarden worden georganiseerd, maar in de praktijk zal bij spoedgevallen altijd een afweging tussen protocollaire en pragmatische zaken moeten plaatsvinden.

2. Soorten medische handelingen op school en aansprakelijkheid

Het doel van de wet BIG (Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg) is het bevorderen en bewaken van de kwaliteit in de gezondheidszorg. De wet BIG regelt wie wat mag doen en beschermt de patiënt tegen ondeskundig en onzorgvuldig handelen van een zorgverlener. De wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor onderwijzend personeel. Toch zijn er wel een aantal regels te geven voor schoolbesturen en leraren als het gaat om in de wet BIG genoemde medische handelingen.

Er worden 3 soorten medische handelingen onderscheiden:

1. Voorbehouden medische handelingen mogen alleen worden verricht door artsen. Bijvoorbeeld chirurgische en verloskundige handelingen, injecties, narcose, enz.
2. Risicovolle medische handelingen mogen alleen door artsen, verpleegkundigen, onder toezicht of gedelegeerd met een bekwaamheidsverklaring uitgevoerd worden. Bijvoorbeeld het geven van injecties en het toedienen van sondevoeding. Anderen dan artsen mogen voorbehouden en risicovolle medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet zich er dan wel van vergewissen dat degene die niet bevoegd is, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten en een bekwaamheidsverklaring ondertekenen.
3. Overige medische handelingen, waaronder verzorgende handelingen en het geven van medicijnen. Het geven van medicijnen valt onder zorgvuldig handelen.

Medewerkers in dienst van of werkend onder verantwoordelijkheid van LiemersNovum mogen geen voorbehouden of risicovolle medische handelingen (wet BIG) verrichten.

Het volgen van de werkwijze van het protocol sluit echter niet uit dat de leerkracht aansprakelijk gesteld en vervolgd zou kunnen worden bij calamiteiten. Het betreft dan een civielrechtelijke aansprakelijkheid. Zelfs als ouders de leerkracht toestemming hebben gegeven tot het uitvoeren van medische handelingen bij hun kind kan de leerkracht verantwoordelijk worden gesteld. LiemersNovum is voor civielrechtelijke aansprakelijkheid verzekerd.

De schoolleiding kan kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van medicijnen. Voor de individuele leraar geldt dat hij/zij dit mag weigeren indien hij/zij zich hiertoe niet bekwaam acht. Dit is conform het arbeidsrecht.

De wet BIG is niet van toepassing indien er sprake is van een noodsituatie. Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen.

De schoolleiding aanvaardt met het verrichten van medische handelingen een aantal verantwoordelijkheden. Personeelsleden begeven zich op een terrein waarvoor zij niet gekwalificeerd zijn. Met het oog op de gezondheid van de kinderen is het van groot belang dat zij in dergelijke situaties zorgvuldig handelen.

Er zijn drie te onderscheiden situaties:

- de leerling wordt ziek op school (zie hoofdstuk 3);
- het verstrekken van medicijnen op verzoek (zie hoofdstuk 4) en
- medische handelingen (zie hoofdstuk 5).

3. Het kind wordt ziek op school

Indien een leerling ziek wordt of een ongeluk krijgt op school moet de leraar direct bepalen hoe hij/zij moet handelen. Regelmatig komt een leerling 's morgens gezond op school en krijgt hij/zij tijdens de schooluren last van hoofd-, buik- of andere soorten pijn. Ook kan een leerling bijvoorbeeld door een insect gestoken worden.

In zijn algemeenheid is een personeelslid niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootst mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden.

1. Uitgangspunt moet zijn dat een kind dat ziek is naar huis moet. De leraar zal, in geval van ziekte, dus altijd contact moeten opnemen met de ouders om te overleggen wat er moet gebeuren.
2. Wanneer een leraar inschat dat het kind bij een eenvoudig middel gebaat is, dan is het gewenst om eerst contact op te nemen met de ouders om toestemming te vragen om een bepaald middel te verstrekken.
3. Wanneer ouders of andere vertegenwoordigers niet te bereiken zijn dan geeft de leraar, eventueel na overleg met een collega, zelf een eenvoudig middel (één maal per dag). De leerkracht zorgt dat het kind op een rustige plek in de school kan verblijven. Daarnaast moet hij inschatten of niet alsnog een arts geraadpleegd moet worden.

Let op:

- toename van pijn
- misselijkheid
- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen)
- verandering van huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur)
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid)

Raadpleeg bij twijfel altijd een (huis)arts. Dit geldt uiteraard ook wanneer de pijn blijft of de situatie zich verergert. Handel alsof het uw eigen kind is.

Ouders vullen bij aanmelding een verklaring in waarmee zij toestemming geven tot bovengenoemde handelwijze. Op dit formulier kan tevens worden aangegeven voor welke zaken het betreffende kind overgevoelig is (bijlage 1).

4. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens lesuren. Te denken valt bijvoorbeeld aan puffjes voor astma, Ritalin, antibiotica, of zetabletten bij toevallen (een aanval van epilepsie). Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid kunnen leiden. Ouders kunnen aan schoolleiding en leerkracht vragen deze middelen te verstrekken. Schriftelijke toestemming van de ouders is hierbij noodzakelijk.

1. Ouders vullen aan het begin van elk schooljaar een verklaring in waarmee zij toestemming geven tot het verstrekken van medicijnen op verzoek (bijlage 2).
In deze verklaring wordt schriftelijk vastgelegd:
 - om welke medicijnen het gaat.
 - hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend.
 - de periode waarin de medicijnen moeten worden verstrekt.
 - de wijze van bewaren, opbergen en de wijze van controle op de vervaldatum.
2. Er vindt regelmatig overleg plaats tussen ouders en school over het medicijngebruik. Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een langere periode moet regelmatig met de ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school. Een goed moment hiervoor is wanneer ouders een nieuwe medicijnvoorraad komen brengen.
3. Bij wijzigingen in bovenstaande zaken is het de verantwoordelijkheid van ouders dit tijdig aan de leraar door te geven. Er dient dan een nieuw formulier door de ouders te worden ingevuld.
4. Bewaar medicijnen in een afgesloten kast.
5. Vermeld per leerling in de klassenmap de medische gegevens zodat ook een eventuele invaller hiervan op de hoogte is. Een overzicht van medische gegevens wordt tevens bij de administratie bewaard.

Enkele praktische adviezen:

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind.
- Lees goed de bijsluiter zodat je op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen.
- Noteer, per keer, op een aftekenlijst dat u het medicijn aan het betreffende kind gegeven heeft.
- Mocht een kind niet goed reageren op een medicijn of mocht er een fout gemaakt worden bij de toediening bel dan direct 112 of met de huisarts of specialist.

De schoolleiding kan kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van medicijnen. Voor de individuele leraar geldt dat hij/zij dit mag weigeren indien hij/zij zich hiertoe niet bekwaam acht. Dit is conform het arbeidsrecht.

Scholen verstrekken geen regulier toe te dienen medicijnen waarvan (het vergeten) toe (te) dienen ervan een levensgevaarlijke situatie oplevert. Het is daarmee aan de ouders om zorg te dragen voor het organiseren van deze zorg. Hiertoe kunnen afspraken met de school (ruimte, tijd, etc.) worden vastgelegd (bijlage 3).

5. Medische handelingen door ouders of derden

Wanneer wordt overgegaan tot het laten uitvoeren van medische handelingen door een personeelslid van het bestuur, neemt de schoolleiding/het bestuur daarmee bepaalde verantwoordelijkheden op zich, waarbij de consequenties van die keuze moeilijk te overzien zijn. Bovendien moet voor het uitvoeren van bepaalde medische handelingen een bekwaamheid zijn verworven volgens de Wet BIG.

Het bestuur van LiemersNovum heeft besloten dat medewerkers in dienst van of werkend onder verantwoordelijkheid van LiemersNovum geen voorbehouden of risicovolle medische handelingen mogen verrichten die vallen onder de wet BIG.

Dit houdt concreet in dat reguliere medische handelingen, bijvoorbeeld het op regelmatige tijden toedienen van injecties of sondevoeding als gevolg van een chronische ziekte of aandoening, te allen tijde door ouders dienen te worden uitgevoerd of door een bevoegde derde die daarvoor door de ouders is gemachtigd, zijnde geen personeelslid van het bestuur.

Ouders overleggen in dat geval van te voren met de schoolleiding over de volgende zaken:

1. Wie komt naar school om de medische handeling uit te voeren.
2. Wanneer moet/kan de handeling plaatsvinden.
3. In welke ruimte vindt de handeling plaats.
4. Hoe moet er gehandeld worden indien er iets verkeerd gaat (bijv. ouder of verpleegkundige arriveert niet op het afgesproken tijdstip of er volgt een onverwachte reactie op de handeling).
5. Wie houdt in het oog of alles verloopt zoals afgesproken.
6. Op welke wijze worden eventuele wijzigingen in de afspraken gecommuniceerd.

Het zal duidelijk zijn dat, gezien de impact van de medische handelingen, de afspraken met betrekking tot bovengenoemde punten schriftelijk moeten worden vastgelegd en door ouders ondertekend (bijlage 3).

6. Reguliere medische handelingen en medicijnverstrekking in noodsituaties

In uitzonderlijke situaties en na voorafgaand overleg tussen de schoolleiding, de ouders en eventueel huisarts en specialist, kan worden nagegaan of het in acute allergiereacties mogelijk is om toch medisch te acteren. De medewerking die in dat geval wordt verleend, bestaat uit het beschikbaar stellen van een ruimte en zorg voor een adequate opslag van de medicatie.

Het bestuur neemt hierin het volgende standpunt in:

1. Scholen verstrekken geen regulier toe te dienen medicijnen waarvan (het vergeten) toe (te) dienen ervan een levensgevaarlijke situatie oplevert. Het is daarmee aan de ouders om zorg te dragen voor het organiseren van deze zorg. Hiertoe kunnen afspraken met de school (ruimte, tijd, etc.) worden vastgelegd (bijlage 3).
2. Voor leerlingen waarbij het noodzakelijk is om in een acute situatie onmiddellijk een levensreddende spuit toe te dienen (notenallergie, bijensteken etc.), kan bij de inschrijving van deze leerlingen een formulier worden ingevuld door ouders (bijlage 4).

Door het formulier zorgvuldig in te vullen en te ondertekenen, geven ouders duidelijk aan wat voor het welzijn van hun kind belangrijk is. De school weet dan precies wat moet worden gedaan en waar ze verantwoordelijk voor zijn.

LET OP: het invullen en ondertekenen van het formulier, vrijwaart nooit verkeerd handelen en de consequenties daarvan! Met het protocol en het formulier zorgt de school er met name voor dat zij alles in het werk heeft gesteld om zo zorgvuldig mogelijk te handelen. Personeelsleden moeten zelfstandig kiezen voor het uitvoeren van de handelingen en mogen daartoe nooit gedwongen worden.

- Het bestuur of de schoolleiding kan kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van acute medicatie.
- Voor de individuele leraar geldt dat hij/zij mag weigeren medische handelingen uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht. Dit is conform het arbeidsrecht.
- De wet BIG is niet van toepassing, als er sprake is van een noodsituatie. Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen en is in dat kader ook altijd aansprakelijk voor zijn (niet) handelen.

Mocht de situatie zich voordoen dat een leerling niet goed op een acuut medicijn (waarvoor dus een formulier en een noodspuit aanwezig is) reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van het medicijn, dan moet direct met ouders, de huisarts of het ziekenhuis gebeld worden.

Het zal duidelijk zijn dat, gezien de impact van de medische handelingen en medicijnverstrekking in noodsituaties, de afspraken schriftelijk moeten worden vastgelegd en door ouders ondertekend (bijlage 4).

BIJLAGE 1: Verklaring toestemming tot handelwijze voor als uw kind ziek wordt op school

Het kan voorkomen dat uw kind gezond naar school gaat en tijdens de schooluren ziek wordt, zich verwondt of iets dergelijks. In zo'n geval zal de school altijd contact opnemen met de ouders, verzorgers of met een andere, door hen aangewezen, persoon.

Een enkele keer komt het voor dat deze personen niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet dan zal de leraar een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is met een 'eenvoudige' pijnstiller of dat een arts geconsulteerd moet worden. Als u met bovenstaande akkoord bent, wilt u dan dit formulier invullen.

Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

Naam leerling: _____
Geboortedatum: _____

Gegevens van de betreffende leerling en telefoonnummers waarop ouders/verzorgers bereikbaar zijn, zijn bij de administratie bekend.

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

Medicijnen _____

Ontsmettingsmiddelen _____

Smeerseltjes (tegen bijv. insectenbeten: _____

Pleisters: _____

Overig: _____

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de leraar van uw kind? Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

Ondergetekende

Naam: _____
Plaats: _____
Datum: _____

Handtekening: _____

BIJLAGE 2 Verklaring toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijnen aan:

Naam leerling: _____
Geboortedatum: _____
Adres: _____
Postcode + plaats: _____

Naam ouder(s)/verzorger(s): _____
Telefoon thuis: _____
Telefoon werk: _____

Naam huisarts: _____
Telefoon: _____
Naam specialist: _____
Telefoon: _____

Naam medicijnen:

Medicijnen zijn nodig voor deze ziekte:

Toediening dagelijks op deze tijden:

Medicijnen mogen alleen toegediend worden in de volgende situaties:

Dosering van het medicijn:

Wijze van toediening:

Wijze van bewaren:

Controle op vervaldatum door:

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, gaat akkoord met bovenstaande afspraken en verklaart ervoor te zorgen dat de noodzakelijke gegevens altijd actueel zijn en op school beschikbaar. Veranderingen worden direct doorgegeven aan de directie van de school en bovengenoemde personeelsleden.

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee toestemming aan de school, cq de hieronder genoemde leraar die daarvoor medicijninstructie heeft gehad, voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Naam: _____
Plaats: _____
Datum: _____

Handtekening:

Medicijninstructie:

Er is instructie gegeven over het toedienen van de medicijnen op:

Datum: _____

Door

Naam: _____

Functie: _____

Aan:

Naam: _____

Functie: _____

School: _____

BIJLAGE 3 Afspraken omtrent het uitvoeren van medische handelingen binnen de school door ouder(s)/verzorger(s) of derden

Naam leerling: _____
Geboortedatum: _____
Adres: _____
Postcode + plaats: _____

Naam ouder(s)/verzorger(s): _____
Telefoon thuis: _____
Telefoon werk: _____

Naam huisarts: _____
Telefoon: _____
Naam specialist: _____
Telefoon: _____

Beschrijving van de ziekte waarvoor de medische handeling nodig is:

De medische handelingen worden uitgevoerd door:

De medische handeling wordt uitgevoerd op onderstaande tijden:

De medische handeling vindt plaats in onderstaande ruimte:

Bij calamiteiten gelden de volgende afspraken en verantwoordelijkheden:

De volgende personen houden in het oog of alles volgens afspraak verloopt:

Er is afgesproken dat:

- als degene die de medische handeling zou verrichten niet op de afgesproken tijd kan verschijnen, hij/zij de school zo snel mogelijk op de hoogte stelt en aangeeft hoe het opgelost wordt;
- als degene die de medische handeling zou verrichten niet op de afgesproken tijd verschijnt zonder bericht, de ouder telefonisch wordt benaderd door de schoolleiding;
- de ouders bijhouden of de medische handeling op de juiste tijd en wijze plaatsvindt.

Eventuele aanvullende opmerkingen:

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, gaat akkoord met bovenstaande afspraken en verklaart ervoor te zorgen dat de noodzakelijke gegevens altijd actueel zijn en op school beschikbaar. Veranderingen worden direct doorgegeven aan de directie van de school en bovengenoemde personeelsleden.

Naam: _____
Plaats: _____
Datum: _____

Handtekening: _____

BIJLAGE 4 Verklaring toestemming tot het uitvoeren van medische handelingen in noodsituaties

Ondergetekende geeft toestemming voor uitvoering van de zogenoemde 'medische handeling in noodsituaties' op school bij:

Naam leerling: _____
Geboortedatum: _____
Adres: _____
Postcode + plaats: _____

Naam ouder(s)/verzorger(s): _____
Telefoon thuis: _____
Telefoon werk: _____

Naam huisarts: _____
Telefoon: _____
Naam specialist: _____
Telefoon: _____

Beschrijving van de ziekte waarvoor de medische handeling nodig is:

Omschrijving van de uit te voeren medische handeling:

De medische handeling mag alleen uitgevoerd worden in de hieronder omschreven situatie:

Manier waarop de medische handeling moet worden uitgevoerd:

Eventuele extra opmerkingen:

Bekwaamheidsverklaring aanwezig: ja / nee

Instructie medisch handelen:

Instructie van medisch handelen + controle op juiste uitvoering is gegeven op:

Datum: _____

Door

Naam: _____

Functie _____

Van: _____

Aan: _____

Naam: _____

Functie: _____

School: _____

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, gaat akkoord met bovenstaande afspraken en verklaart ervoor te zorgen dat de noodzakelijke gegevens altijd actueel zijn en op school beschikbaar. Veranderingen worden direct doorgegeven aan de directie van de school en bovengenoemde personeelsleden.

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, geeft toestemming aan de school, cq de bovengenoemde leraar die daarvoor een instructie medisch handelen heeft gehad, voor de uitvoering van de zogenoemde medische handeling in noodsituaties op school:

Naam: _____

Plaats: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

BIJLAGE 5 Hoe te handelen bij een calamiteit

Hoe moet een school handelen bij een calamiteit ten gevolge van:

- het toedienen van medicijnen aan een leerling in een acute situatie en
- het uitvoeren van een medische handeling.

Richtlijnen

1. Laat het leerling niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer de leerling goed en probeer hem of haar gerust te stellen.
2. Waarschuw zo snel mogelijk een bedrijfshulpverlener (BHV-er) voor bijstand.
3. Bel direct de huisarts in de buurt en indien bekend, de huisarts en/of de specialist van de leerling.
4. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
5. Geef door naar aanleiding van welk medicijn of 'medische' handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt).
6. Zorg ervoor dat alle relevante gegevens van de leerling bij de hand zijn (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
 - naam van de leerling
 - geboortedatum
 - telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen persoon
 - naam + telefoonnummer van huisarts/specialist
 - ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn.
7. Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
 - leg duidelijk uit wat er gebeurd is;
 - vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd en
 - in geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis de leerling is gegaan.

BIJLAGE 6 Uitvoeren van medische handelingen, wettelijke regels en aansprakelijkheid

Er is een aantal soorten medische handelingen op school te identificeren:

1. handelingen waarvoor de wet BIG niet geldt. Dit zijn handelingen zonder grote medische risico's, zoals het geven van zelfhulpmedicijnen als aspirine, e.d. en
2. handelingen waarvoor de wet BIG wel geldt. BIG staat voor: Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg. De Wet BIG geeft regels voor beroepen in de gezondheidszorg en biedt personen bescherming tegen ondeskundig en onzorgvuldig handelen. Het BIG-register is een onderdeel van de Wet BIG.

BIG-handelingen zijn handelingen die risicovol zijn, zoals het geven van injecties en het toedienen van sondevoeding. Deze mogen slechts worden uitgevoerd door artsen en door verpleegkundigen die hiervoor een bekwaamheidsverklaring moeten hebben. Met het delegeren van het verrichten van deze handelingen aan personeelsleden in het onderwijs, moet met grote zorgvuldigheid worden omgegaan.

Een specialist kan een personeelslid handelingsbekwaam achten. Dit heeft echter niet tot gevolg dat dit personeelslid niet meer aansprakelijk is voor zijn handelen; hij of zij blijft wettelijk aansprakelijk. Het verzekeren van dit risico is bij sommige verzekeringsmaatschappijen mogelijk. Een arts kan een personeelslid bekwaam verklaren voor het uitvoeren van een medische handeling en deze bekwaamheid ondersteunen met een ondertekende verklaring van bekwaamheid. De arts geeft deze bekwaamheidsverklaring voor een bepaalde tijd af. Wanneer de termijn van de verklaring is overschreden, moet de arts opnieuw de bekwaamheid testen.

Het hebben van een medisch handelingsprotocol op school is belangrijk. Het volgen van de werkwijze van dit protocol sluit niet uit dat een personeelslid civielrechtelijk aansprakelijk gesteld en vervolgd zou kunnen worden voor het (foutief) verrichten van medische handelingen. Zelfs als ouders het personeelslid toestemming hebben gegeven tot het uitvoeren van medische handelingen bij hun kind kan het personeelslid verantwoordelijk worden gesteld voor zijn acties, als het fout gaat.

Het bestuur heeft er om die reden voor gekozen om voorbehouden en risicovolle medische handelingen waarvoor een BIG registratie nodig is, niet door personeelsleden te laten uitvoeren. Waar het gaat om levensreddende medische handelingen als gevolg van een acute allergie of shock, worden er individuele afspraken gemaakt tussen schoolleiding, ouders en een aantal specifieke personeelsleden, die hier vrijwillig voor kiezen. Voor de risico's die deze personeelsleden mogelijk lopen, heeft het bestuur een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten.

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen, dan moet direct contact gezocht worden met de huisarts en/of specialist van de leerling. Bel bij (het vermoeden van) een ernstige situatie, direct het landelijk alarmnummer 112. Bel bij twijfel altijd 112.

Er moet tevens voor gezorgd worden dat alle relevante gegevens van de leerling eenvoudig beschikbaar zijn, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en specialist van de leerling. Meldt verder bij welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij de leerling waargenomen zijn.

Kortom

- Het bestuur of de schoolleiding kan kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het geven van acute medicatie.
- Voor de individuele leraar geldt dat hij/zij mag weigeren handelingen (al dan niet vallend onder de wet BIG) uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht. Dit is conform het arbeidsrecht.
- De wet BIG is niet van toepassing, als er sprake is van een noodsituatie. Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen en is in dat kader ook altijd aansprakelijk voor zijn (niet) handelen.

BIJLAGE 7 Standpunt van het bestuur

Als personeelsleden zouden worden betrokken bij de zorg rond een (chronisch) zieke leerling, dan zouden zij daarmee partners in die zorg worden. In zo'n geval zou het voor kunnen komen dat personeelsleden gevraagd worden om een medische handeling bij een leerling uit te voeren, waartoe zij niet bekwaam zijn. Deze, niet alledaagse, positie van een personeelslid wordt door het bestuur uiterst serieus genomen. Daarom vindt het bestuur dat haar personeelsleden geen voorbehouden en risicovolle medische handelingen mogen uitvoeren die vallen onder de wet BIG.

In zeer uitzonderlijke situaties en na voorafgaand overleg tussen de schooldirectie, ouders en een individueel personeelslid, kan een uitzondering worden gemaakt, die dan zorgvuldig moet worden vastgelegd en regelmatig moet worden geëvalueerd. Soms verdient het dan aanbeveling een personeelslid een bekwaamheidsverklaring te laten halen. Heeft een personeelslid namelijk geen bekwaamheidsverklaring, dan kan hij bij onoordeelkundig handelen aangesproken worden voor de aangerichte schade. Het personeelslid dat onbekwaam en/of zonder opdracht van een arts een medische handeling (BIG) verricht is niet alleen civielrechtelijk aansprakelijk (betalen van schadevergoeding), maar ook strafrechtelijk (mishandeling). Het schoolbestuur kan op zijn beurt als werkgever eveneens civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden.

Door helder te zijn over de beleidslijnen, de (on)mogelijkheden en door de afspraken vast te leggen, wordt zoveel mogelijke zekerheid aan leerling, ouders, personeelsleden en schoolleiding geboden rondom de medische zorg voor leerlingen. Ook voor de verzekeraar van de school / het bestuur moet duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld.